

A versek mellett különálló részt alkotnak a (mű)fordítások, melyek esetében nem a szó szoros értelmében vett fordításokról, hanem inkább „átfordításokról” van szó: különböző művek verssé alakításáról. Ezen szövegek híres irodalmi szereplőket idéznek meg (Tonio Kröger, Don Juan, Pierre Bezuhov, Gregor Samsa), így más-más szerepben értelmezheti magát Zalán. A test és lélek viszonyáról, amely csak a férfi–nő kapcsolatban jöhet létre, a következőképpen ír a *Don Juan / tündérek* című költeményben: „Ti nekem egy vagytok / és én nektek egy / bennetek lenni / számomra csak kegy / volt hisz az emberi / lélek kívül-belül póré / kérgesedő test.”

Zalán Tibor ötvenéves! Legyen vége egy ilyen határozott, ünnepi felütéssel, mivel ez az év láthatóan Zalán éve: a könyvhétre jelent meg *A szürrealista balkon* és a kilenc színművet tartalmazó *Azután megdöglünk*, valamivel korábban pedig H. Nagy Péter Zalán-monográfiája. A recenzió is válhat ünnepi köszöntéssé, ha abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy egy fontos és szép kötetről kell beszélnünk.

VALUSKA LÁSZLÓ

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,
155 oldal, 1700 Ft)

JÁSZ ATTILA:

A szökés gyakorlása

Angyalok, vagyis isteni hírnökök jelenlétében várja Jász Attila az olvasót *A szökés gyakorlása*hoz. (Vagy ahogy a szerző a kezdőknek és haladóknak ajánlott kézikönyv főcímét kifejti: itt nem egyszerűen csak szökés-tréningről van szó, az ő versei „szabadulási gyakorlatok valójában”). A magyarázatból továbbá az is kiderül, hogy elődöktől, hatásoktól, önmagától szökne, de mivel nincs hova menekülnie, szökik vissza az elődökhöz, a szavakhoz, a mondatokhoz, tulajdon magához. „Azokba a repedésekbe, melyektől az arc élővé válik az időben.” Akár szökés, akár szabadulás a neve: az önkereső fogócska, alighogy elkezdődik, angyali kíséretet kap. *A Szeretek a régi háztetőkre nézni*ben: „Egy angyal láthat így, korhadt padon / ülve, az ég peremén.” Egy verssel odébb: „tombol rendesen, akár egy angyal”. S míg a következő vers angyala elsuhan a víz felett, a *Mit tudnak rólunk* címűben az „angyal [...] csak legyint, / de itt maradnak a verseink”. S itt marad a kérdés: e sok angyal vajon mit súghatott a költő fülébe? Azt, hogy bízzék az egyszerű, dísztelen stíl és a világi bölcsesség erejében? Mert Jász Attila költészetéből egy rész a puritán forma és a talajon maradó okosság apoteózisa.

Aki feléje nyúl, könnyen hozzáfér. Ez a versvilág ugyanis a feltűnés

nélküli külső és a földies bölcsesség mellett csupa érzélem és érzékiség. Jász szövegei távol mennek minden misztikumtól – ahogy maga írja: a költészet, a versek pillanatra felgyuladók fények, amelyek „bevilágítják hétköznapiaink tisztását”. De a hétköznapiaság rezultánsaként megszólaló lírikus nem a misztikum kapui elé érkezik-e mégis? A szerelemtől, a születéstől vagy az elmúlástól szóló verseiből elháríthatatlanul kiérződik az örök dolgok misztikumával való szembesülés. (Persze, hiszen e dolgokról másképp, mint csodaütötten, bajos is beszélni.)

Mondják, a költő bére, hogy szabad különncnek lennie. Jász nem művészi kunsztok révén csodabogár, az ő írásaiban nem hány bukfencet a műzsa – ő a természetesség számkivetettjei között minősül különncnek; épp az alaki pedantéria, a fesztelen hang különbözőteti meg ezektől. S az a temperamentumában hordott szándék, amely (Arany Jánossal mondva) lelket írat vele, „nem cifra szókat”. Csábító volna kijelenteni, hogy a mindennapi jelenségek és érzések rejtett árnyalataira olyannyira fogékony költő óvakodik föllengeni a reális élet fölé, csak hogy ennek épp az ellenkezője igaz. „A testről akartál írni, / a szeretkezésben feloldódó / vagy az utána magába roskadó anyagról” – mondja egy helyütt. „A lélek örök problémájáról, a testről.” Mi néz itt farkastekintettel mire, ha nem a valóság éllel szembe forduló két arca? Az állandó és az eset-

leges. Mint ahogy a kötet egyik legszebb darabját, a múlt és átmeneti kápusokra épített *Utolsó mozdulatot* is a lelkeség (s a Jász-versek gyakori velejárója, az intellektuális elemző kedv) emeli a végokok hiteles énekévé.

Aki tehát a reális élet partjain flóztató költészetre kíváncsi, alighanem szökné fog *A szökés gyakorlása* elől; aki viszont kész latra vetni mely titkos életrajzokat és belső bizonytalanságokat – egyik művében a szerző ezeket említi a költészet fő alapelemeiként –, az Jász Attila olvasása közben nemcsak a menekvés, hanem a hazaérkezés érzéséből is bőven részesülni fog.

KELEMEN LAJOS

(*Kalligram Kiadó, Pozsony, 2004,*
150 oldal, 2000 Ft)

MRENA JULIANNA:

Kilenc élet

Jól érzékelhető tendencia most már a költészeti „újundokságnak” a pályakezdő poetrinák tevékenységére való kiterjeszkedése. Sorolhatnám itt a neveket bőségesen, de vagyok olyan *undok*, hogy nem teszem. Különben is, sorol épp eleget ez az induló nőköltő kezén – karmán? – termett macskakönyv. Merthogy az tulajdonképpen, és hát felsorol inkább, textuális és tartalmi rendeződése alapvetően semmi